

3 juli 2024

ACCOUNTANTSVERSLAG 2023

Gemeente Noordenveld

BDO

Aanbiedingsbrief

Aan:

de raad van de gemeente Noordenveld
T.a.v. de raadsgriffie
Postbus 109
9300 AC RODEN

Groningen, 3 juli 2024

Kenmerk: RHB/EK/AMT/1060103/013

Ter informatie

De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

VORIGE PAGINA

VOLGENDE PAGINA

INHOUDSOPGAVE

DASHBOARD

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeente Noordenveld (hierna te noemen: 'gemeente') gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 3 november 2023, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2023. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole opgenomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2023 van de gemeente Noordenveld.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de verantwoordelijke wethouder. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Een bijzonder element daarin was dit jaar de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente Noordenveld bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Hoogachtend,

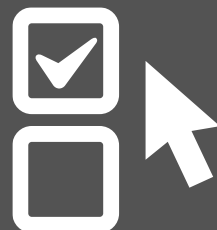
BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. drs. R.H. Bouman RA
Partner en extern accountant gemeente Noordenveld

Inhoudsopgave

1. DASHBOARD
ACCOUNTANTSCONTROLE

2. UITKOMSTEN
JAARREKENINGCONTROLE

3. RESULTAAT &
FINANCIËLE POSITIE

4. BELANGRIJKSTE
BEVINDINGEN

BIJLAGEN

1. Dashboard

1.1 Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING

- ▶ Wij verstrekken bij de jaarrekening, inclusief rechtmatigheidsverantwoording, een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid.
- ▶ De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 1.075.000 respectievelijk € 3.225.000.
- ▶ Het jaarverslag, inclusief de opgenomen informatie in de paragraaf bedrijfsvoering, is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV en de WNT wordt nageleefd.
- ▶ Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage vastgesteld.

RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING

- ▶ In de jaarrekening 2023 is door het college voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen.
- ▶ Het college heeft in de rechtmatigheidsverantwoording een totaal van € 9,8 miljoen aan afwijkingen gerapporteerd, waarvan € 2,8 miljoen aanbestedingsonrechtmatigheden betreffen (2022: € 0,5 miljoen). De begrotingsafwijkingen bedragen € 7,0 miljoen en zijn voor een bedrag van € 4,8 miljoen acceptabel bevonden.
- ▶ De raad van gemeente Noordenveld heeft de verantwoordingsgrens bepaald op € 3,3 miljoen en de afwijkingen overschrijden dus deze grens.
- ▶ Wij adviseren de raad in gesprek te gaan met het college over de geconstateerde onrechtmatigheden.

RESULTAAT 2023

(x €1.000)	2023	Begroting (na wijziging)
Saldo van baten en lasten	7.430	-3.130
Mutatie reserves	-4.931	2.130
Resultaat	2.499	-1.000

Het gerealiseerde resultaat 2023 wijkt af van de begroting na wijziging. Wij merken op dat het positieve resultaat voornamelijk het gevolg is van een voordeel uit grondexploitaties en een hogere algemene uitkering.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN EN ONTWIKKELINGEN

- ▶ De gemeente Noordenveld heeft de jaarrekeningcontrole gedegen voorbereid en een goede jaarrekening opgesteld en daarmee een mooie ontwikkeling laten zien.
- ▶ De onzekerheden ten aanzien van het sociaal domein bedragen € 2,8 miljoen, bestaande uit € 140.000 voor PGB Wmo en Jeugdzorg, € 1,7 miljoen Wmo ZIN en € 976.000 Jeugdzorg ZIN. Dit komt erg dicht bij onze uitvoeringsmaterialiteit voor onzekerheden.
- ▶ € 202.000 van de geconstateerde aanbestedingsonrechtmatigheden is ook verantwoord in de SiSa-bijlage en is daarom een controleverschil (rechtmatigheid) dat wij rapporteren.
- ▶ Wij hebben in het voorjaar 2024 een IT-audit uitgevoerd en helaas beperkte verbeteringen geconstateerd ten opzichte van vorig jaar.

TOP AANDACHTSPUNTEN VOOR 2024

Naar aanleiding van onze controle brengen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, graag de volgende punten voor komend jaar onder uw aandacht:

- ▶ Doorontwikkeling interne beheersing inclusief IT-beheer.
- ▶ Onzekerheden in de lange termijn financiële positie.
- ▶ Doorontwikkeling invloed op voorspellend vermogen.

Verder lichten we vanuit onze natuurlijke adviesrol de ontwikkelingen rondom duurzaamheidsverslaggeving bij gemeenten toe, wat we voor de langere termijn ook als aandachtspunt zien.

UW FINANCIËLE POSITIE VERGELEKEN: SOLVABILITEIT

Year	Noordenveld (%)	Gemid. NL* (%)
JR21	23,0%	40,0%
PB22	17,0%	40,0%
JR22	22,0%	40,0%
PB23	19,0%	40,0%
JR23	25,0%	40,0%

De solvabiliteit van de gemeente Noordenveld ligt onder het Nederlandse gemiddelde, maar is toegenomen. Een solvabiliteit onder de 20% is volgens het gemeentelijk toezichtkader het meest risicovol. Hier zit de gemeente Noordenveld boven.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

- 2.1 Strekking van de controleverklaring 2023
- 2.2 Jaarrekeningproces
- 2.3 Rechtmatigheidsverantwoording 2023
- 2.4 Belangrijkste rechtmatigheidsbevindingen uitgelicht
- 2.5 Aandachtspunten voor 2024

2.1 Strekking van de controleverklaring

De jaarrekening 2023 is getrouw

Wij verstrekken bij de jaarrekening 2023, inclusief SiSa-bijlage, van de gemeente Noordenveld een goedkeurende controleverklaring. Dit betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva per 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording geeft een getrouw beeld en de met de raad gemaakte afspraken hierover zijn nageleefd. Wij hebben onderstaande verschillen geconstateerd welke niet zijn verwerkt in de jaarrekening.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING	FOUTEN (€)	ONZEKERHEDEN (€)	VERWIJZING
Getrouwheid			
Onzekerheden sociaal domein - WMO		1.701.000	\$4.2
Onzekerheden sociaal domein - Jeugd		976.000	\$4.2
Onzekerheden sociaal domein - PGB		140.000	\$4.2
Totaal		2.818.000	
Materialiteit (1% voor fouten, 3% voor onzekerheden)	1.075.000	3.225.000	
Uitvoeringsmaterialiteit (70% van de materialiteit)	752.000		
Door de gemeenteraad vastgestelde rapporteringstolerantie	100.000		

Wij hebben, voor zover mogelijk, het college verzocht om deze controleverschillen te corrigeren. Het college heeft gemotiveerd aangegeven waarom zij deze verschillen niet heeft verwerkt (betreft onzekerheden) en dat zij van oordeel is dat deze posten zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel. Daarnaast hebben wij onderzocht of de verantwoordingsinformatie over de specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage) rechtmatig tot stand zijn gekomen. Daarbij hebben wij de volgende bevindingen geconstateerd:

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING	FOUTEN (€)	ONZEKERHEDEN (€)	VERWIJZING
Rechtmatigheid SiSa			
Niet aanbestede lasten	202.000		\$4.3

De hierboven opgenomen verschillen en de analyse van de impact zijn bevestigd in de bevestiging van het college bij de jaarrekening.

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en verstrekken daarom een goedkeurende controleverklaring.

Omdat de onrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording de rapporteringsgrens overschrijden, hebben wij hiervoor een paragraaf ter benadrukking opgenomen in onze controleverklaring.

Goedkeurende controleverklaring met een paragraaf ter benadrukking inzake de onrechtmatigheden

Fraude en non-compliance

Bij de planning van de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties met verschillende personen binnen de **organisatie**. Daarnaast nemen wij kennis van de door u opgenomen toelichtingen in de jaarstukken. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse besproken. Het voorkomen en mitigeren van frauderisico's is primair de verantwoordelijkheid van de gemeente Noordenveld. Daarom hebben wij op diverse momenten met u over dit onderwerp van gedachten gewisseld. Tijdens deze besprekingen hebben wij gesproken over de mogelijke fraude- en non compliancerisico's en mogelijke situaties van onregelmatigheden. Dit deden wij aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse en de door u ingevulde compliance vragenlijst. Onze observaties hierbij zijn als volgt:

- uw frauderisicoanalyse is geformaliseerd;
- de organisatie beschikt over een gedragscode, klokkenluidersregeling en incidentenregistratie;
- u bent voorbereid op een fraude-incident, omdat u wel beschikt over een incident-responsplan (als onderdeel van het beleid).

Hierbij hebben wij specifiek aandacht besteed aan de veronderstelling dat er bij de opbrengstverantwoording frauderisico's bestaan. Wij hebben in onze controleverklaring melding gemaakt van de belangrijkste frauderisico's en hoe wij deze hebben geadresseerd. Tijdens de controle van boekjaar 2023 betrof dat het volgende risico:

- Het risico op management override.

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de frauderisico's en de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie verwijzen wij naar onze controleverklaring 2023. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor materiële fraude(risico's) of vermoedens van materiële fraude(risico's).

Continuïteit

Op basis van artikel 12 van de Gemeentewet kunnen gemeenten bij langdurige financiële tekorten een beroep doen op een extra uitkering uit het gemeentefonds. Omdat de omvang van het gemeentefonds hierdoor niet wijzigt, betalen andere gemeenten daar dus aan mee. Om die reden moeten gemeenten aan allerlei voorwaarden voldoen om deze aanvullende uitkering te kunnen ontvangen. Maar in principe kunnen gemeenten hierdoor niet failliet gaan.

Het gevolg hiervan is dat crediteuren en andere stakeholders nooit benadeeld kunnen worden door een faillissement. Desalniettemin is de financiële positie vanuit het perspectief van raadsleden van belang en moet het college van burgemeester en wethouders inzicht geven in hoeverre de gemeente in staat is om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder. Met de invoering van de aangepaste Nederlandse Standaard 700 dienen accountants voor gemeenten in hun controleverklaringen bij jaarrekeningen naast fraude te rapporteren over de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering voort te kunnen zetten.

Onze waarnemingen en beeld van de jaarrekeningcontrole van de gemeente Noordenveld

Het controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Voorgaand jaar bleek het jaarrekeningproces minder efficiënt en was er sprake van een aanzienlijk hogere tijdsbesteding dan vooraf gepland. Samen met de gemeente hebben wij het jaarrekeningproces geëvalueerd en hebben wij voor de controle van 2023 maatregelen getroffen om het jaarrekeningproces te verbeteren. Dit heeft geresulteerd in een veel soepeler proces. Hieronder schetsen wij welke ontwikkelingen wij hebben gezien en welke aandachtspunten nog resteren:

- De gemeente Noordenveld heeft een ontwikkeling ingezet om de verantwoordelijkheden in de organisatie scherper te krijgen en hier naar te handelen, zowel voor de eerste en tweede lijn. Dit is niet een ontwikkeling die in één jaar volledig gerealiseerd kan worden, maar hier zijn echt stappen in gezet. Dit bleek al bij de cursus 'hoe denkt een accountant' die wij in het najaar hebben gegeven, maar ook bij overleggen en vragen die wij later in het jaar gehad hebben met medewerkers van de gemeente Noordenveld over specifieke onderwerpen. Bij de detailcontroles gedurende het jaar kan de eerste lijn nog meer haar rol en verantwoordelijkheid nemen in (tijdige en volledige) aanlevering van stukken, bijvoorbeeld ten aanzien van prestatielevering.
- Een ander aandachtspunt bij detailcontroles is dat de gemeente Noordenveld nog boekt in eerdere periodes wanneer de interne controles over die periodes al afgerond zijn en niet alle boekingen aan de juiste categorieën worden gekoppeld. Dit leidt tot aansluitproblemen en aanvullende selecties, bovendien kan het boeken in eerdere periodes ook vanuit financiële control en monitoring een risico zijn.
- Dit jaar zijn vroegtijdig potentiële discussies gevoerd en vraagstukken al met elkaar besproken (zoals enkele bijzonderheden in de grondexploitatie, schattingen voorzieningen, verwerking OPON, wijzigingen dienstverlening NBK en een WNT-casus) en dit zorgde voor minder vragen en een minder lange doorlooptijd tijdens de eindejaarscontrole.
- Wij hebben een eerder en extra aanlevermoment afgesproken waarbij wij alvast een 'voorcontrole' hebben gedaan op de volledigheid en kwaliteit van de oplevering. Als gevolg van IT-problemen / uitval van systemen bij de gemeente Noordenveld was de oplevering op dat moment nog niet helemaal volledig, maar tijdens deze dagen hebben wij wel alvast de eerste controlewerkzaamheden kunnen uitvoeren.
- De gemeente Noordenveld heeft naar aanleiding van onze goede ervaringen met het scrummen, zelf een scrumproces ontwikkeld om taken en deadlines scherp te krijgen zodat ze uitgevoerd en behaald werden. Dit is door de gemeente zelf goed georganiseerd. Onze scrummaster heeft hierbij alleen een faciliterende rol gehad, omdat het helpt als 'iemand niet van de inhoud' doorvraagt op mogelijke obstakels en vertragingen in het proces. Mede door het scrummen had de gemeente Noordenveld tijdig haar jaarrekening en controledossier compleet.
- De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording was dit boekjaar nieuw en de aanpassing van de wet- en regelgeving hieromtrent is vertraagd en heeft gezorgd voor onduidelijkheden en meerdere versies van de rechtmatigheidsverantwoording. Deze externe omstandigheden maakten het lastiger, maar wij hebben de rechtmatigheidsverantwoording in goed overleg gecontroleerd.
- Het aantal SiSa-regelingen is verder toegenomen van 23 naar 29 regelingen. Ook dit had de gemeente gestructureerd voorbereid.

Kortom, wij hebben de samenwerking als zeer prettig ervaren en geven de organisatie graag onze complimenten voor de gedegen voorbereiding van de controle.

De rechtmatigheidsverantwoording van gemeente Noordenveld geeft een getrouw beeld

In de jaarrekening 2023 is voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen van het college, gericht op de rechtmatigheid van de baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekening 2023. Het is onze rol om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening te controleren. Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening een getrouw beeld geeft. Onze controle richt zich op het bepalen of het oordeel van het college in de rechtmatigheidsverantwoording door het college toereikend is onderbouwd. Hierbij stellen wij vast of de rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld in overeenstemming met de afspraken die gemaakt zijn tussen de gemeenteraad en het college. Deze afspraken zijn vastgelegd in het normenkader van de gemeente dat d.d. 20 december 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld. Het rechtmatigheidsoordeel van het college richt zich op een drietal criteria die wij hieronder nader hebben toegelicht. Bij de uitvoering van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de organisatie toereikende werkzaamheden heeft uitgevoerd om het oordeel hieromtrent dat in de rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen te onderbouwen.

Voorwaardencriterium

Het college toetst bij de uitvoering van haar controlewerkzaamheden of bij de uitvoering van financiële beheershandelingen binnen de geldende wet- en regelgeving is gehandeld. De relevante wet- en regelgeving is tussen het college en de raad afgestemd door middel van het normenkader. Het voorwaardencriterium is met name relevant bij de processen: subsidieverstrekingen, sociaal domein en aanbestedingen. Indien is vast komen te staan dat de gemeente niet aan het voorwaardencriterium heeft voldaan is sprake van een onrechtmatigheid.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium richt zich op het budgetrecht van de raad. Overschrijdingen van de lasten en overschrijdingen van investeringsbudgetten (kredieten) zijn op basis van de Gemeentewet onrechtmatig. De raad autoriseert de begroting en stelt de kaders voor het college vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid binnen de gestelde begroting. Begrotingsafwijkingen dienen tijdig gesignaleerd en gerapporteerd te worden aan de raad. Bij begrotingsoverschrijdingen die niet binnen het boekjaar voorgelegd zijn aan de raad is sprake van een onrechtmatigheid. Het is aan de raad om te bepalen op welke wijze wordt omgegaan met deze begrotingsonrechtmatigheden. In de rechtmatigheidsverantwoording zijn alle afwijkingen opgenomen ten opzichte van de begroting op het door de raad vastgestelde niveau. Het is vanuit het oogpunt van transparantie de bedoeling dat de rechtmatigheidsverantwoording een overkoepelend (totaal) beeld geeft van alle geconstateerde begrotingsonrechtmatigheden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Als laatste dient het college een uitspraak te doen over de naleving van bepalingen die in wet- en regelgeving zijn opgenomen met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik. Hiervoor stelt het college vast welke verplichte handhaving noodzakelijk is en welke maatregelen binnen de gemeente genomen zijn om dit te kunnen uitvoeren. Tevens stelt het college vast of de getroffen maatregelen werken. Indien geconstateerd wordt dat beleid niet bestaat of niet wordt nageleefd dan wordt dit toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Alleen daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik worden betrokken in het proces tot het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording.

De raad van gemeente Noordenveld heeft de verantwoordingsgrens bepaald op 3% van de totale lasten inclusief de mutaties in de reserves en de verantwoordingsgrens is daarmee bepaald op € 3,3 miljoen

De rapportagegrens voor de toelichting van de geconstateerde afwijkingen in de paragraaf bedrijfsvoering is door de raad bepaald op € 100.000

Strekking van de rechtmatigheidsverantwoording

De raad van gemeente Noordenveld heeft de verantwoordingsgrens bepaald op 3% van de totale lasten inclusief de mutaties in de reserves en de verantwoordingsgrens is daarmee bepaald op € 3,3 miljoen. Blijkens de rechtmatigheidsverantwoording is het college van mening dat de verantwoordingsgrens wordt overschreden in de jaarrekening 2023. De verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties zijn rechtmatig tot stand gekomen met uitzondering van het geen gerapporteerd is in de rechtmatigheidsverantwoording. De door het college gerapporteerde afwijkingen kunnen als volgt worden samengevat):

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING	ONRECHTMATIGHEDEN (€)	ONDUIDELIKHEDEN (€)	VERWIJZING
Rechtmatigheid			
Voorwaarden criterium	2.765.000	-	\$4
Begrotings criterium	7.007.000	-	\$4
Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium	-	-	\$4
Totaal	9.772.000		
Verantwoordingsgrens (3% voor afwijkingen)	3.300.000		
Door de gemeenteraad vastgestelde rapportagegrens		100.000	

Van de € 9,8 miljoen onrechtmatigheden is een bedrag van € 4,8 miljoen acceptabel bevonden. De rapportagegrens voor de toelichting van de geconstateerde afwijkingen in de paragraaf bedrijfsvoering is door de raad bepaald op € 100.000.

De paragraaf bedrijfsvoering is onderdeel van het jaarverslag. Wij hebben deze paragraaf gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of deze paragraaf materiële afwijkingen bevat. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Op grond van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de paragraaf bedrijfsvoering verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

Op de volgende pagina's gaan wij nader in op een aantal verschillende aspecten zoals door de gemeente Noordenveld opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

2.4 Belangrijkste rechtmatigheidsbevindingen uitgelicht

€ 2,8 miljoen
onrechtmatigheden
Europese
aanbestedingen

Europese aanbestedingen

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording heeft het college de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van een zogenaamde spendanalyse. In onze management letter hebben wij gerapporteerd over de interne beheersing ten aanzien van de EU-aanbestedingsregels. In het proces wordt de naleving van de inkoop- en aanbestedingsregels niet afgedwongen, hierdoor kan niet worden gesteund op interne beheersmaatregelen. Over 2023 is daarom door de gemeente een spendanalyse uitgevoerd (toets op naleving EU-aanbestedingsregels achteraf op basis van de crediteurenadministratie).

In 2023 blijkt uit de spendanalyse een afwijking van totaal € 2,8 miljoen. Hiervan heeft € 2,1 miljoen betrekking op de kosten voor opvang van Oekraïners. Dit is een nieuwe onrechtmatigheid ten opzichte van vorig jaar. Vorig jaar waren deze lasten er wel, maar kon nog gebruik worden gemaakt van de vrijstelling om aan te besteden als gevolg van dat sprake was van dwingende spoed. De overige onrechtmatigheden van € 436.000 zien grotendeels toe op dezelfde contracten als vorig jaar (directievoering projecten, afvalinzameling, inhuur personeel en een leasecontract).

Advies

Wij adviseren de raad, in lijn met de systematiek van de rechtmatigheidsverantwoording, in gesprek te gaan met het college over de aanbestedingsonrechtmatigheden in relatie tot de genomen maatregelen.

Controle begrotingsrechtmatigheid

In totaal heeft uw gemeente circa € 113,5 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover circa € 104,1 miljoen aan werkelijke lasten in 2023. Dit is in totaal een onderschrijding van € 9,4 miljoen (8,5%). Echter voor één programma is wel sprake van een overschrijding, namelijk totaal € 3,4 miljoen. Dit bedrag is daarom door het college opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. In de financiële verordening van de gemeente Noordenveld is opgenomen onder welke voorwaarden overschrijdingen van lasten acceptabel zijn. Hier is sprake van voor deze € 3,4 miljoen. Dit bedrag is daarom wel gerapporteerd in het totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (bruto), maar niet in het resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden (netto).

Ook blijkt uit de rechtmatigheidsverantwoording dat de investeringskredieten met € 1,4 miljoen zijn overschreden. In de financiële verordening van de gemeente Noordenveld is afgesproken dat een overschrijding van het jaarbudget, passend binnen het totaal bedrag van het krediet, acceptabel is. Hier is sprake van voor deze overschrijdingen. Deze € 1,4 miljoen zijn daarom wel gerapporteerd in het totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (bruto), maar niet in het resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden (netto).

Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 110,3 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 111,5 miljoen aan werkelijke baten in 2023. In totaal gaat het om een hogere realisatie van baten van € 1,2 miljoen (1%). Overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten zijn op zichzelf niet onrechtmatig. Deze kunnen alleen onrechtmatig zijn als die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld. Niet tijdig betreft een afspraak tussen raad en college. In de financiële verordening van de gemeente Noordenveld is dit niet expliciet uitgewerkt. Wij raden aan dit alsnog te doen. Nu heeft het college verantwoord dat een bedrag van € 2,2 miljoen niet tijdig is gemeld. Voor het overige deel van de onder- en overschrijdingen heeft het college vastgesteld dat het pas na de laatste trimesterrapportage is ontstaan en daarvoor aangehouden wat in vorige jaren ook gebruikelijk was, namelijk dat deze onderschrijdingen en overschrijdingen dan pas via de jaarrekening hoeven te worden vermeld.

Verbetering interne
beheersing

Inleiding

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2023 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Daarnaast willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende drie belangrijke aandachtspunten voor het komende jaar benoemen.

1. Kwaliteitsverbetering interne beheersing en de beheersing van de IT-omgeving

In onze management letter 2023 hebben wij gerapporteerd over de in gang gezette verbetering ten aanzien van de interne beheersing van de gemeente Noordenveld. De gemeente heeft diverse ambities uitgesproken en afwegingen gemaakt in welke mate de interne beheersing verbeterd gaat worden. Als hoofdlijn hierin geldt dat de gemeente in de meeste gevallen wil toegroeien naar een zo optimaal mogelijke interne beheersing op basis van hetgeen wat noodzakelijk wordt geacht en rekening houdend met de rechtmatigheidsverantwoording die vanaf 2023 geldt. Een specifiek aandachtspunt daarbij is wat ons betreft het terugdringen van onzekerheden in het sociaal domein.

Daarnaast hebben wij in onze management letter gerapporteerd dat goede stappen zijn ondernomen om het volwassenheidsniveau van de IT-omgeving te verbeteren. Wij hebben aangegeven dat wij in maart 2024 opnieuw een IT-audit zouden uitvoeren om daadwerkelijke verbetering vast te stellen. Helaas hebben wij geconstateerd dat de verbeteringen in de IT general controles nog beperkt zichtbaar zijn. Daarnaast heeft in 2024 een uitval van twee systemen plaatsgevonden. De beheersing van de IT-omgeving vinden wij daarom (wederom) een belangrijk aandachtspunt voor 2024.

2. Onzekerheden op de lange termijn aangaande de financiële positie

Gemeente Noordenveld heeft, net als veel andere gemeenten, te kampen met structurele tekorten die hebben gezorgd voor een niet sluitende begroting in 2026. Hierover hebben wij ook in ons jaarlijkse [benchmarkonderzoek](#) gerapporteerd en oorzaken en aanbevelingen opgenomen. De belangrijkste oorzaak van de tekorten is dat de inkomsten vanuit het Rijk teruglopen, terwijl de kosten toenemen als gevolg van inflatie, vergrijzing en de toename van taken. Ook voor gemeente Noordenveld geldt dat het uitdagend is om te gaan met de onzekerheden die op dit moment bestaan ten aanzien van de gemeentelijke financiën en de verwachte tekorten te beperken en te beheersen.

3. Doorontwikkeling invloed op voorspellend vermogen

De gemeente Noordenveld heeft in de afgelopen jaren de kwaliteit van de begroting en tussentijdse rapportages verbeterd. Toch zien wij dat voor bijna alle programma's geldt dat sprake is van afwijkingen tussen begrote baten en lasten en daadwerkelijke baten en lasten. Wij adviseren verbetering van het voorspellend vermogen door gestructureerd afwijkingen van de begroting te evalueren waaruit lering kan worden getrokken voor toekomstige prognoses. Dit wordt ook wel 'backtesting' genoemd. Hiermee kan het lerend vermogen van gemeente Noordenveld verbeteren. Door gestructureerd en gedocumenteerd de kwaliteit van de prognoses te beoordelen aan de hand van realisatie zoals achteraf is gebleken, kunnen toekomstige prognoses verbeterd worden en/of kan eerder bijgestuurd worden.

Het verschil binnen de begroting wordt veroorzaakt door diverse afwijkingen. De verschillen zijn te verklaren en bij de financiële toelichtingen in de programma's is door gemeente Noordenveld een heldere toelichting opgenomen. Wij adviseren het analyseren van afwijkingen nadrukkelijker onderdeel van uw proces te maken bij de tussentijdse rapportages en voortdurend te monitoren waardoor verschillen ontstaan.

Financiële positie

Voorspellend vermogen

Een ander aandachtspunt dat wellicht voor de langere termijn speelt, maar wij graag onder uw aandacht brengen is duurzaamheidsverslaggeving.

Duurzaamheidsverslaggeving bij gemeenten

De Europese Unie heeft in 2022 de Corporate Sustainability Reporting Directive (hierna: CSRD) aangenomen om de kwaliteit, volledigheid en consistentie van duurzaamheidsrapportages te verbeteren. De CSRD verplicht beursgenoteerde ondernemingen (vanaf boekjaar 2024) en grote ondernemingen (vanaf boekjaar 2025) over duurzaamheid te rapporteren. Hoewel de CSRD niet van toepassing is voor gemeenten, is duurzaamheid ook voor gemeenten een belangrijk thema waar al over gerapporteerd wordt. Door te rapporteren volgens de CSRD-richtlijn kunnen gemeenten daar voordelen uithalen. Het opstellen van zo'n rapport vereist duidelijke, niet-financiële taal op het gebied van duurzaamheid, waarbij niet alleen de eigen organisatie, maar ook de omgeving een rol speelt. Dit is een verschil met de huidige gemeentelijke jaarverslagen die vaak omvangrijk en gericht zijn op wettelijke taken. Het invoeren van de CSRD biedt gemeenten de kans om in duidelijke taal en transparantie, zowel intern als extern, uit te leggen wat hun concrete, meetbare acties, standpunten en resultaten zijn en zullen zijn op het gebied van milieu, sociale en menselijke factoren en corporate governance.

Gemeenten hebben een grote impact op de waardeketen en zijn daarom bij uitstek geschikt om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. Een groeiend aantal gemeenten is zich hiervan bewust en heeft zich aangesloten bij het VNG-initiatief om een zogenoemde SDG-gemeente te worden. De CSRD gaat nog een stap verder en zorgt ervoor dat sectoren onderling vergeleken kunnen worden. Bovendien vraagt de CSRD om concreet meetbare output. Voor meer informatie over CSRD verwijzen wij naar bijlage C.

3. Resultaat & financiële positie

- 3.1 Resultaat 2023 per programma
- 3.2 Uw financiële positie vergeleken
- 3.3 Ons beeld van uw financiële positie

3.1 Resultaat 2023 per programma

Resultaat 2023 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 4,3 miljoen voordelig

Het resultaat van gemeente Noordenveld over het jaar 2023 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 4,3 miljoen voordelig (vóór mutaties reserves). In onderstaand overzicht is het resultaat per programma in het kort weergegeven:

OVERZICHT REALISATIE PROGRAMMA'S (x € 1.000)	2023	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	VERSCHIL
Programma 1 - Samen doen	-29.991	-31.346	1.355
Programma 2 - Samen ontwikkelen	-791	-4.343	3.624
Programma 3 - Bestuur en samenleving	-4.283	-5.182	899
Programma 4 - Groen beleven	-8.160	-7.225	-935
Programma 5 - Werken, ondernemen en ontspannen	-4.354	-5.873	1.519
Programma 6 - Duurzaam voor nu en later	-1.897	-2.523	626
Programma 7 - Helder zicht	56.905	53.361	3.544
Saldo van baten en lasten	7.430	-3.130	10.560
Onttrekkingen reserves	2.340	3.769	-1.429
Dotatie aan reserves	7.271	1.639	5.632
Resultaat	2.499	-1.000	3.499

Wij merken op dat het positieve resultaat voornamelijk het gevolg is van een voordeel uit grondexploitaties en een hogere algemene uitkering. In de jaarstukken is per programma een analyse weergegeven van de verschillen tussen de begroting en de realisatie 2023.

3.2 Uw financiële positie vergeleken

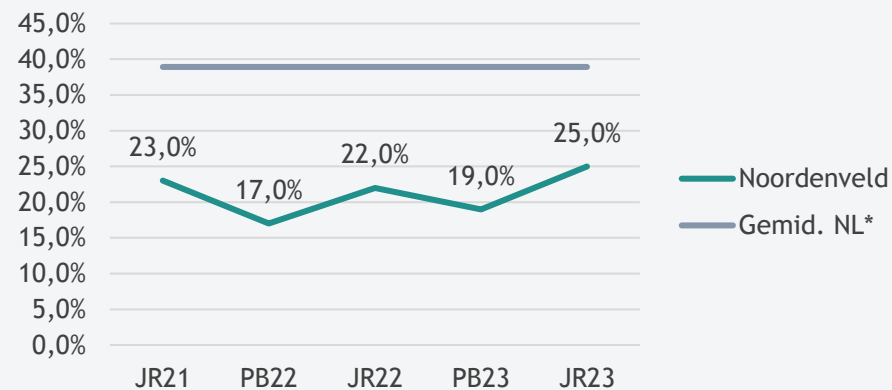
RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

De ratio weerstandsvermogen is in de jaarstukken van gemeente Noordenveld niet als zodanig berekend. In paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft de gemeente haar systematiek inzake risico inschattingen nader toegelicht.

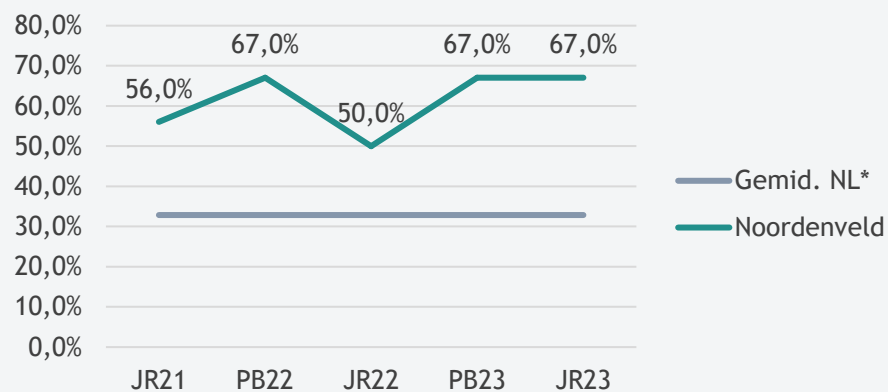
Dit op basis van een integraal overzicht van alle onderkende risico's naar kans en (financiële) impact. Op basis van deze benadering is het minimaal benodigde weerstandsvermogen becijferd op € 2.685.000 en het maximale beslag op € 6.490.000.

Vanuit uw eigen analyse blijkt een aanwezige weerstandscapaciteit van € 20,7 miljoen. Uw weerstandsvermogen is daarmee uitstekend.

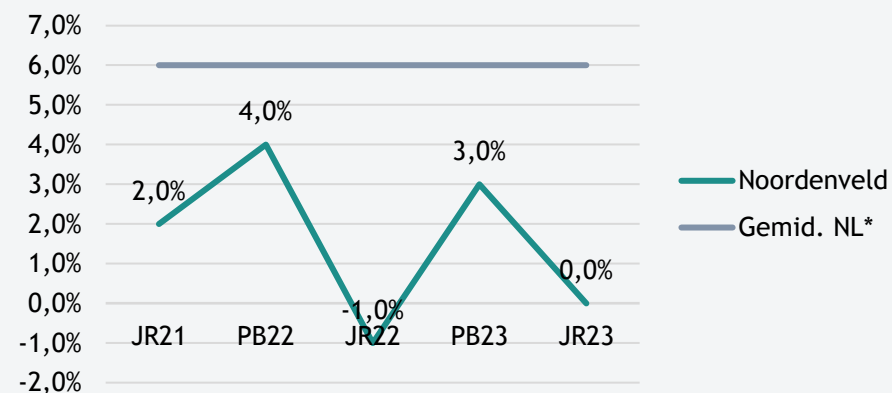
SOLVABILITEITSRATIO

NETTO SCHULDQUOTE

RATIO GRONDEXPLOITATIE

* De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde voor gemeenten op basis van: [BDO Benchmark rapport januari 2024](#)

Kengetallen moeten in relatie tot elkaar worden gezien

Inleiding

Hieronder schetsen wij de financiële positie op basis van de ratio's zoals opgenomen in de jaarrekening 2023.

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden geschetst van de financiële positie van de gemeente Noordenveld. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Uw score in onze landelijke benchmarkrapportage

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de twaalf provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader opgesteld. In dit GTK 2020 zijn signaleringswaarden opgenomen voor de financiële kengetallen zoals opgenomen in het jaarverslag van de gemeente. Wij hebben deze signaleringswaarden als basis gebruikt voor het bepalen van uw score en dus financiële positie. Indien uw gemeente voor de komende jaren (2023 t/m 2027) per saldo een negatief resultaat begroot (en inteert op het eigen vermogen), beïnvloedt dit de score. Een uitwerking van deze systematiek beschrijven wij in onze [benchmarkrapportage](#).

Uw weerstands-
vermogen is uitstekend

Solvabiliteit is lager
dan gemiddeld

Financieel risico
als gevolg van de
grondexploitatie
is laag

Weerstandsvermogen gemeente Noordenveld is ruim voldoende

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 20,7 miljoen (2022: € 16,8 miljoen). In geval van calamiteiten is het mogelijk om een deel van deze reserves een andere aanwending te geven. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de relevante risico's benoemd. De gemeente Noordenveld heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 6,5 miljoen (2022: € 3,9 miljoen). Het weerstandsvermogen van de gemeente Noordenveld is volgens het GTK 2020 uitstekend te noemen.

Solvabiliteit en netto schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2023 25% (2022: 22%). Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente Noordenveld in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. Een solvabiliteit lager dan 20% wordt in het GTK aangemerkt als meest risicovol.

De netto schuldquote bedraagt 67% (2022: 50)% . De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden.

De solvabiliteit laat een beperkte positieve ontwikkeling zien en de netto schuldquote laat een beperkte negatieve ontwikkeling zien ten opzichte van de signaleringswaarden volgens het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020).

Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van gemeente Noordenveld is laag doordat de grondpositie (de waarde van de grond) ten opzichte van de totale baten relatief laag is. De ratio grondexploitatie < 20% is het minst risicovol te noemen volgens het GTK 2020.

Structurele exploitatieruimte

Voor de structurele exploitatieruimte geldt hoe hoger deze is, hoe beter. De structurele exploitatieruimte van gemeente Noordenveld is 4,0% (2022: 5%).

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit van gemeente Noordenveld is 97% (2022: 87%). De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk zich in een gemeente verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

4. Belangrijkste bevindingen

- 4.1 Programma Samen ontwikkelen
- 4.2 Programma Samen doen
- 4.3 BBV, WNT en SiSa
- 4.4 Relevante wijzigingen in het BBV met ingang van begrotingsjaar 2025

Een belangrijke onderdeel van het programma Samen ontwikkelen zijn de baten en lasten met betrekking tot de grondexploitaties. De waardering in de balans is als volgt:

Grondexploitaties (x €1.000)	Boekwaarde 1 januari	Herrubricering	Investerings	Inkomsten	Resultaatsneming	Mutatie voorziening	Boekwaarde 31 december
Totaal	-2.911	844	834	2.607	1.637	-2.169	-34

De volgende ontwikkelingen zijn zichtbaar in de grondexploitaties van gemeente Noordenveld:

- ▶ Voor toekomstige kostenstijgingen gaat de gemeente Noordenveld uit van een indexatie van 3%-5% in 2024, 2% in 2025 en verder. Dit is gebaseerd op de voorspelling van een externe deskundige. Wij kunnen ons hier in vinden.
- ▶ Vanuit het voorzichtigheidsprincipe wordt door de gemeente Noordenveld met uitzondering van Peize-Zuid, voor de grondopbrengsten niet gerekend met een indexatie. Omdat op dit moment niet de verwachting is dat de opbrengsten geïndexeerd gaan worden gezien de korte looptijd. Dit vinden wij reëel.
- ▶ Door de gemeente Noordenveld wordt de impact van PAS en stikstof beperkt geacht.

Winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat winst pas moet worden genomen bij het afsluiten van de grondexploitatiecomplex. In de notitie Grondexploitatie is opgenomen dat voor winstneming de Percentage of Completion (POC) methode geldt. Dus winstneming naarmate de exploitatie is afgerond. Voorwaarde is wel dat het resultaat op de grondexploitatie op betrouwbare wijze ingeschat kan worden.

Voor de grondexploitatie van gemeente Noordenveld heeft deze methode geresulteerd in een winstneming van circa € 1.637.000, waarvan € 1,1 miljoen betrekking heeft op de exploitatie Oosterveld en € 581.000 op Haarveld fase 1. Daarnaast is de voorziening voor Peize-Zuid van € 2.169.900 volledig vrijgevallen omdat de geactualiseerde exploitatie uitkomt op een bedrag van € 714.000. De oorzaak ligt voor het grootste deel in een hogere schatting van de toekomstige opbrengsten als gevolg van hogere opbrengstwaarden per vierkante meter. De nu geschatte waardes liggen meer in lijn met de werkelijke verkopen die de gemeente Noordenveld behaalt. Daarnaast zijn de verwachte kosten gedaald doordat er meer gedetailleerde metingen zijn verricht.

Om de verwachte resultaten per grondexploitatie te bepalen heeft de gemeente de omvang van de project specifieke risico's bepaald en in mindering gebracht op het toe te rekenen resultaat. Wij hebben de project specifieke risico's beoordeeld en zijn van mening dat deze voldoende onderbouwd zijn. Voor enkele complexen hebben wij vastgesteld dat de toekomstige winsten in exploitaties, mede als gevolg van indexaties van de nog te maken kosten, lager is dan voorgaande jaren verwacht werd.

Op basis van de geldende wet- en regelgeving dient in het geval dat in enig jaar de verwachte winsten lager zijn dan reeds in voorgaande jaren genomen tussentijdse winsten, een gedeelte van deze POC-winsten teruggenomen moeten worden. Wij hebben vastgesteld dat dit in 2023 niet heeft plaatsgevonden.

Gehanteerde
uitgangspunten
akkoord bevonden

Winstneming
grondexploitaties
bedraagt € 1.637.000
en daarnaast is de
voorziening van
€ 2.169.000 voor Peize
Zuid vrijgevallen

Sociaal domein 2023
bedragen circa
€ 19,9 miljoen

Onzekerheid WMO
bedraagt € 1.701.000
Onzekerheid Jeugd
bedraagt € 976.000

Onzekerheid PGB's
bedraagt € 140.000

Programma Samen doen bestaat voor een belangrijk deel uit 'het sociaal domein'.

Een belangrijke onderdeel van het programma Samen doen zijn de lasten met betrekking tot het sociaal domein. Deze lasten van de gemeente Noordenveld bedragen over 2023 circa € 19,9 miljoen. In hoofdlijnen zijn deze lasten als volgt opgebouwd:

ONDERDEEL (x € 1.000)	2023 begroot na wijzigingen	2023
WMO	6.350	6.067
Jeugd	8.002	7.537
Overig	6.318	6.286
Totaal	20.670	19.889

WMO en jeugd (zorg in natura)

De toekenning van voorzieningen in het kader van Wmo en Jeugd (zorg in natura) vindt plaats vanuit de gemeente Noordenveld. De gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. Met betrekking tot de lasten Wmo ZIN vraagt de gemeente Noordenveld per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol.

Van een aantal zorginstellingen is (nog) geen controleverklaring ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces en beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente, de ervaringen uit voorgaande jaren en de uitkomsten van de in 2023 ontvangen controleverklaringen ramen wij het bedrag van deze onzekerheid voor Wmo ZIN op € 1.701.000 (2022: € 1.227.000) en voor Jeugd ZIN op € 976.000 (2022: € 581.000).

Deze bedragen zijn behoorlijk toegenomen ten opzichte van vorig jaar en komen dicht in de buurt van onze materialiteit voor onzekerheden. Mede in het kader van het wetsvoorstel dat voor ligt om de wettelijke toleranties aan te passen is dit een belangrijk aandachtspunt voor volgend jaar. Als er geen actie wordt ondernomen, kan dit volgend jaar leiden tot een controleverklaring met beperking.

Persoonsgebonden budgetten

De SVB controleert zorgovereenkomsten, toetst facturen en declaraties en betaalt uit aan zorgverleners of andere instellingen. Uw gemeente verstrekt de beschikkingen pgb en is verantwoordelijk voor een adequate cliëntregistratie en het vaststellen van de prestatielevering. Uit de accountantscontrole 2023 bij de SVB blijkt dat landelijk sprake is van een oordeel met beperking. De impact hiervan voor de gemeente Noordenveld blijft beneden onze rapporteringstolerantie en is daarmee beperkt.

De SVB toetst niet op levering van de zorg. Hierdoor is sprake van een onzekerheid. De gemeente verkrijgt echter zekerheid door intern ingerichte processen, zoals het toekenningsproces, waardoor deze onzekerheid deels teniet wordt gedaan. Tevens verkrijgt de gemeente aanvullende zekerheid vanwege de ontvangsten van het CAK voor Wmo (eigen bijdragen). De resterende onzekerheden voor pgb bedragen € 140.000 (2022: € 117.000)

BBV wordt nageleefd

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Noordenveld de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.

Wet Open overheid

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) is voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Deze begroting en jaarlijkse verantwoording vloeien voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De openbaarheidsparagraaf Woo moet in de begroting en jaarstukken worden opgenomen via een afzonderlijke paragraaf, zoals de in artikelen 9 en 26 van het BBV genoemde paragrafen. Deze verplichting geldt reeds voor de jaarstukken 2022. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Noordenveld deze paragraaf opgenomen heeft in de jaarstukken 2023.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rehtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2023 niet meer bedragen dan € 223.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling. Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2023 van de gemeente Noordenveld niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2023 van de gemeente Noordenveld voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

WNT-verantwoording voldoet aan de vereisten

SiSa-bijlage
gecontroleerd

M&O-beleid in het
kader van Tozo

M&O-beleid in het
kader van de Wet
Inburgering 2021

Exponentiele toename
aantal SiSa-regelingen

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening 2023 genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2023. Daarbij hebben wij geconstateerd dat voor een bedrag van € 202.000 aan bestedingen onrechtmatig is aanbesteed (zie ook de toelichting hierover in paragraaf 2.1). Hiervan heeft 179.000 betrekking heeft op Opvang Oekraïners, het restant heeft betrekking op andere regelingen. Verder hebben wij op grond van ons onderzoek bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens bijlage B.

In bijlage 1 van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023 wordt ingegaan op de aandachtspunten voor de accountant bij de Tozo in de SiSa 2023. Uit onze werkzaamheden ten aanzien van de bestedingen 2023 en opvolging IB-signalen uit eerdere jaren volgen geen controleverschillen en/of onzekerheden. In opzet zijn voldoende maatregelen opgenomen om het M&O-risico te mitigeren. Er is een geformaliseerd M&O-beleid aanwezig conform de rechtmatigheidsvoorschriften van VNG, Divosa en het Ministerie van SZW. De opvolging van de IB-signalen vindt conform het vastgestelde beleid plaats. Wij concluderen dat het M&O-beleid met betrekking tot Tozo in 2023 adequaat en toereikend is.

Daarnaast wordt in bijlage 1 van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023 ingegaan op de Wet Inburgering 2021. Vanaf 1 januari 2022 is het nieuwe inburgeringsstelsel ingegaan waarin de Wet Inburgering 2021 wordt uitgevoerd door gemeenten en verantwoord in de SiSa-bijlage 2023. Wij hebben geconstateerd dat er geen M&O-beleid aanwezig is ten aanzien van de Wet Inburgering 2021. Wij adviseren de gemeente om dit in het huidige M&O-beleid toe te voegen.

Wij zien een landelijke trend dat Ministeries steeds vaker een specifieke regeling kiezen voor het verstrekken van subsidies aan decentrale overheden. Het aantal SiSa-regelingen is daardoor exponentieel toegenomen. Dit geeft een hoge druk op de organisatie binnen gemeente Noordenveld, andere gemeenten en decentrale overheden en de accountantskantoren. Voor uw gemeente is sprake van 29 SiSa-regelingen in 2023 tegenover 23 SiSa-regelingen in 2022.

Relevante wijzigingen in het BBV met ingang van begrotingsjaar 2025 (toepassing in 2024 toegestaan)

In december 2023 heeft de commissie BBV een aantal notities geactualiseerd. Het betreft de notities Rente, Overhead en Grondexploitatie. Hieronder hebben wij per onderwerp de belangrijkste wijzigingen opgenomen en gekoppeld aan de impact voor uw gemeente. Alle notities zijn van toepassing met ingang van begrotingsjaar 2025, en mogen worden toegepast voor begrotingsjaar 2024.

Notitie rente

De belangrijkste wijziging uit de notitie rente betreft een aanpassing in de toerekening van de rentelasten aan de grondexploitaties. Tot en met 2023 is het alleen toegestaan om de werkelijke rente over het vreemd vermogen (naar rato) toe te rekenen aan de grondexploitaties. Dit geldt tevens voor de toekomstige rentelasten. Met ingang van boekjaar 2025 (en eventueel 2024) wordt voor grondexploitaties geen onderscheid meer gemaakt in het BBV, waardoor de rentetoerekening plaatsvindt op basis van de reguliere omslagrente.

Een tweede belangrijke wijziging is de herintroductie van de mogelijkheid om rentetoerekening aan het eigen vermogen en de voorzieningen toe te passen. Deze mogelijkheid is in 2016 door de commissie BBV beëindigd, maar in de notitie 2023 als keuzemogelijkheid opgenomen. Wij adviseren in 2024 een weloverwogen keuze te maken in het toepassen van de toerekening van rente aan het eigen vermogen en de voorzieningen.

Notitie Overhead

De commissie BBV heeft in de notitie Overhead 2023 de regelgeving met betrekking tot de toerekening van Overhead geactualiseerd, verduidelijkt en samengevoegd in één notitie. De belangrijkste uitspraken en aanbevelingen zijn als volgt:

- **Stellige uitspraak:** Voor de berekening van de tarieven voor de lokale heffingen moet de methodiek voor toerekening van overhead worden gebruikt zoals deze is opgenomen in de financiële verordening. Deze methodiek mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead.
- **Aanbevelingen:** De commissie adviseert om overhead niet bij de begroting vorm te geven maar door middel van de financiële verordening of door een nota overhead aan de raad voor te leggen en deze periodiek te herzien. In deze nota neemt de gemeente keuzes op ten aanzien van: kaderstelling, methodiek en onderscheiding primaire processen en overhead.

Notitie Grondexploitatie

De belangrijkste wijzigingen in de notitie Grondexploitatie zien toe op de wijzigingen ten aanzien van de omgevingswet, die onder andere hebben geleid tot een aanpassing van de lijst met verhaalbare kostensoorten. Deze wijzigingen gaan, in verband met de invoering van de Omgevingswet in per 1 januari 2024. Deze wijzigingen hebben met name invloed op verslaggevingsaspecten bij faciliterend grondbeleid. De overige wijzigingen zien met name toe op de voorwaarden voor warme gronden, de voorbereidingskosten en gemengde projecten. Daarnaast is de rentetoerekening, zoals hierboven bij 5.1 is toegelicht gewijzigd.

Notitie rente

Notitie overhead

Notitie
grondexploitatie

Bijlagen

- A [Onze controle](#)
- B [Bevindingen SiSa-bijlage](#)
- C [Duurzaamheid](#)

A. Onze controle

Doel en object van de controle

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Noordenveld, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 3 november 2023. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging.

Strekking van de controleverklaring

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2023 van de gemeente Noordenveld aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij hierbij een goedkeurende controleverklaring, gedateerd op 3 juli 2024, afgegeven. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle zijn afdoende behandeld en onze controle is dan ook afgerond.

Materialiteit

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.075.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden. Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Noordenveld zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Controleaanpak

Controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 3 november 2023 opgenomen. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

Wij hebben voor de volgende risico's – die zich met een hoge waarschijnlijkheid kunnen voordoen én mogelijk materiële impact hebben – in onze controle meer aandacht gehad:

- ▶ Het risico op management override.
- ▶ Onjuiste verwerking van toerekening ontvangen subsidie op basis van voortgang en subsidievoorwaarden en
- ▶ Onaanvaardbare schattingen ter onderbouwing van de voorziening.

Vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

De waarderingen in de jaarrekening van de gemeente Noordenveld zijn gebaseerd op de veronderstelling dat de gemeente als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van burgemeester en wethouders ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar. In onze controleverklaring hebben wij gerapporteerd over onze controleaanpak ten aanzien van het vermogen van de gemeente Noordenveld om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie verwijzen wij naar onze controleverklaring 2023.

Vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De grondslagen van de jaarrekening 2023 zijn aanvaardbaar

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De jaarstukken 2023 van uw gemeente bestaan uit:

- ▶ het jaarverslag 2023 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ de jaarrekening 2023 (rechtmatigheidsverantwoording, balans met toelichtingen, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2023. In 2023 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze management letter 2023. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld.

B. Bevindingen SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Noordenveld heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. In onderstaande tabel zijn de te rapporteren bevindingen opgenomen:

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2023 in het kader van SiSa worden verantwoord. Per regeling is aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Strekking controleverklaring (jaarrekening)	GOEDKEUREND

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	FOUT	179.000	Onrechtmatig aanbesteed
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
C55	Aanpak energiearmoede			
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire			
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid			
C94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma			
C97	Regeling huisvesting grote gezinnen vergunningshouders 2023			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)			
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)			
E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)			
E104	Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur			
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	FOUT	23.417	Onrechtmatig aanbesteed
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2023			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2023			
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) gemeentedeel 2023			

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G10	Wet inburgering_ gemeentedeel 2023			
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gemeentedeel 2023			
G13	Onderwijsroute deel gemeente 2023			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022			
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026			
H31	Regeling specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen			
H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden			
DRE2C	Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer (Drenthe)			
DRE12C	Subsidieregeling Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021 PLUS			
GRO21C	Regiospecifiek pakket (RSP)			
GRO11C	Regiofonds			

C. Duurzaamheid

Met ingang van 2024 zullen bedrijven op basis van de CSRD meer gaan rapporteren over duurzaamheid

Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving

De Corporate Social Responsibility Disclosure (CSRD) is een Europese richtlijn die verplicht is voor grote ondernemingen. De richtlijn heeft als doel om bedrijven te verplichten transparanter te zijn over hun impact op duurzaamheid en maatschappij. De CSRD is aangenomen door het Europees Parlement en is sinds januari 2023 in werking. De Nederlandse implementatiewet volgt uiterlijk in het najaar van 2024. De CSRD verplicht ondernemingen om informatie openbaar te maken over hun beleid en prestaties op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Deze informatie moet opgenomen worden in het jaarverslag van het bedrijf en moet voldoen aan bepaalde standaarden en richtlijnen. De richtlijn zal naar verwachting bijdragen aan een meer duurzame economie en aan het bereiken van de doelstellingen van de Europese Green Deal en de VN Duurzame Ontwikkelingsdoelen.

De uniforme wijze waarop deze verantwoording plaats moet vinden is vastgelegd in de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Deze set aan standaarden bevat algemene bepalingen voor alle organisaties, sectorspecifieke standaarden en biedt de ruimte voor bedrijfsspecifieke standaarden.

Bedrijven zijn druk bezig met de voorbereiding voor deze nieuwe verantwoording. Grote bedrijven moeten als eerst gaan rapporteren, kleinere organisaties volgen in de jaren daarna. Voor alle organisaties is een ingroeimodel van toepassing. De omvang, diepgang en controle (door de accountant) van de verantwoording zal stapsgewijs toenemen.

Middels CSRD en de ESRS kunnen bedrijven hun prestaties op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen inzichtelijk maken, waardoor ze beter in staat zijn om duurzaamheidsdoelen te stellen en te bereiken. Decentrale overheden kunnen deze informatie gebruiken om te bepalen welke bedrijven het beste passen bij hun eigen duurzaamheidsdoelen en beoordelen welke bedrijven voldoen aan de eisen voor aanbestedingen en subsidies. Daarnaast kunnen deze richtlijnen gebruikt worden om ook zelf transparant en uniform te rapporteren over duurzaamheid.

Stand van zaken duurzaamheidsverantwoording door gemeenten

Gemeenten hebben een grote impact op mens en maatschappij en zijn daarom bij uitstek geschikt om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. Een groeiend aantal gemeenten is zich hiervan bewust en heeft zich aangesloten bij het VNG-initiatief om een zogenoemde SDG-gemeente te worden. Daarnaast hebben gemeenten zich via diverse initiatieven gecommitteerd aan diverse duurzaamheidsdoelstellingen. Gemeenten zijn vooralsnog niet verplicht om een duurzaamheidsrapportage volgens de CSRD-richtlijn op te stellen. Op basis van het BBV bestaat geen verplichting voor gemeenten om te rapporteren over bijvoorbeeld de invloed die bedrijven binnen de gemeente hebben op het milieu en op het welzijn van de burgers, en over de duurzaamheid van de eigen bedrijfsvoering. Op dit moment zijn gemeenten bijvoorbeeld niet verplicht om te rapporteren over de eisen die ze stellen aan leveranciers op het gebied van social return en duurzaamheid, en in welke mate deze tot resultaten leiden. Daarnaast hoeven gemeenten geen verslag te doen over de eigen CO2-uitstoot of over het aantal burgers met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Doordat vanuit het BBV geen verplichting of handreiking bestaat voor duurzaamheidsverslaggeving zien we in de praktijk allerlei verschillen in verantwoording. In onze rapportage [“Naar een verantwoord verslag: geen keuze”](#) van oktober 2023 hebben we een inventarisatie opgenomen van de huidige stand van zaken. Het beeld wat hieruit naar voor komt is dat er grote kloof bestaat tussen de duurzaamheidsambities en de verantwoording over duurzaamheid. Grote gemeenten bieden wel meer transparantie over duurzaamheid dan kleine gemeenten. Een andere belangrijke conclusie is dat iedere gemeente op zijn eigen manier verantwoord en daarmee gemeenten onderling lastig te vergelijken zijn. Op het gebied van transparantie, uniformiteit en vergelijkbaarheid kan nog veel verbetering gerealiseerd worden.

Op dit moment geen verplichte duurzaamheidsverantwoording voor gemeenten

Via de keten en stakeholders wel kansen en gevolgen van de CSRD/ESRS voor gemeenten

Aanbeveling: Bespreek de ambities op het gebied van duurzaamheidsverantwoording.

Indirecte betrokkenheid bij duurzaamheidsverantwoording

Gemeenten krijgen desondanks links- of rechtsom te maken met duurzaamheidsverslaggeving op basis van de CSRD/ESRS. Stakeholders van de gemeenten vragen hier namelijk steeds vaker om. Je kunt je dan ook afvragen in hoeverre een gemeente, die toch een brede maatschappelijke rol vervult, het zich kan permitteren om niet volgens de gangbare standaard te rapporteren over niet financiële, meer maatschappelijke zaken.

Gemeenten krijgen via de waardeketen van andere organisaties te maken met de CSRD/ESRS. Ze zijn tenslotte onderdeel van de waardeketen van bedrijven die onder de CSRD-richtlijn vallen. Zo worden gemeenten genoemd in de CSRD-verslagen van grote bedrijven, omdat ze bijvoorbeeld verantwoordelijk zijn voor het afgeven van vergunningen aan deze bedrijven. Gemeenten behoren dus ook tot de waardeketen van de CSRD-plichtige bedrijven en moeten deze partijen ook geregeld van informatie voorzien. De situatie kan zich ook voordoen dat leveranciers van de gemeente informatie opvragen die zij vervolgens opnemen in hun verantwoording. Dat kan betrekking hebben op reguliere inkopen, maar bijvoorbeeld bij het aantrekken van financieringen of het afsluiten van verzekeringen. Duurzaamheidsverantwoording wordt op deze wijze doorgelegd naar de gemeenten, net zoals de gemeente zelf ook eisen doorlegt aan anderen.

Kansen bij gestandaardiseerde (vrijwillige) duurzaamheidsverantwoording - Transparantie en Uniformiteit

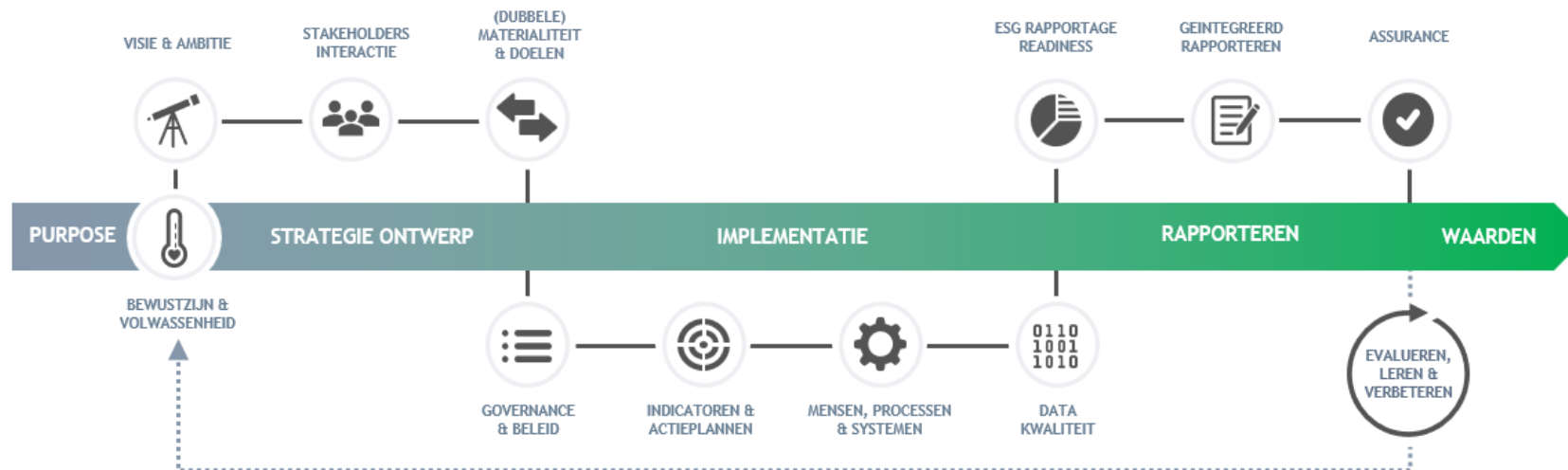
Gemeenten kunnen op het gebied van verantwoording richting stakeholders veel winst behalen wanneer gerapporteerd wordt volgens gestandaardiseerde richtlijnen. Het samenstellen van een duurzaamheidsverantwoording vraagt om heldere, niet-financiële taal op het gebied van duurzaamheid. En niet alleen wat de eigen organisatie betreft, ook de omgeving speelt een rol. Dat is een groot verschil met de huidige gemeentelijke jaarverslagen die vaak omvangrijk, ontoegankelijk en op de wettelijke taken gericht zijn. Gemeenten kunnen de introductie van de CSRD dan ook als kans zien om in heldere taal en transparant - intern en aan de buitenwereld - uit te leggen wat hun concrete, meetbare acties, standpunten en resultaten waren en worden op het gebied van milieu, sociale en menselijke factoren, en (corporate) governance.

Wij raden u aan als raad met college in gesprek te gaan over de ambities met betrekking tot duurzaamheidsverantwoording. Verantwoording zorgt ervoor dat gebruikers van de jaarrekening inzicht krijgen in de realisatie van gestelde ambities. Het grootste inzicht ontstaat wanneer de verantwoording uniform, vergelijkbaar en transparant tot stand komt. Een gestandaardiseerde verantwoording maakt ook controle door een onafhankelijke accountant mogelijk. In plaats van verslaggeving volgens de CSRD/ESRS-richtlijn te beschouwen als een grote, noodgedwongen compliance exercitie, kunnen gemeenten deze richtlijn zien als een manier om dat inzicht te geven.

Door gezamenlijk één taal te spreken en dezelfde richtlijn te hanteren op het gebied van duurzaamheid, wordt het een stuk eenvoudiger om onderling - bedrijven en gemeenten - informatie uit te wisselen en samen aan de realisatie van doelstellingen te werken. Binnen de ESRS is naast algemene voorschriften ook rekening gehouden met sectorspecifieke en organisatie-specifieke standaarden. De CSRD/ESRS-richtlijn is een manier waarmee alle organisaties op dezelfde wijze hun verantwoording op kunnen stellen. Net zoals voor bedrijven die verplicht moeten rapporteren zal het ook voor een gemeente de nodige voorbereiding vragen voordat de eerste verantwoording plaats kan vinden. De weg naar een duurzaamheidsverantwoording hebben wij visueel als volgt weergegeven.

In de fase van strategie ontwerp zien wij ook een duidelijke rol voor de gemeenteraad. Allereerst bij het bepalen van de visie & ambitie. Dat gaat over de duurzaamheidsdoelstellingen, maar in het geval van een vrijwillige ESG-verantwoording ook over het ambitieniveau en de vorm waarin dit plaats zal vinden. Ook bij de interactie met stakeholders en het bepalen van belangrijke thema's en doelen is betrokkenheid van de gemeenteraad belangrijk.

Aanbeveling: kies algemeen aanvaardbare standaarden voor duurzaamheidsverantwoording

bdo.nl